

Riktlinjer för insatsen boendestöd och området socialpsykiatri

Diarienummer SOC 2019/103	Fastställt av Socialnämnden	Datum för fastställande 2023-11-21
Dokumenttyp Riktlinje	Dokumentet gäller för Socialnämndens ansvarsområde	Giltighetstid Tills vidare
Revideringsansvarig Socialnämnden	Revideringsintervall Vartannat år eller vid behov	Reviderad datum 2025-04-23
Dokumentansvarig (funktion) Kvalitetsstrateg	Uppföljningsansvarig och tidplan Socialnämnden	

Innehåll

1. Syfte	3
2. Samverkan	4
2.1 Extern samverkan	5
2.2 Intern samverkan	8
3. Koppling till lagstiftning och andra styrdokument	8
4. Riktlinje	9
5. Kontaktperson	15
6. Sysselsättning	16
7. Bostad med särskild service	16
8. Boendestöd	16
När boendestöd inte är aktuellt:	17
Att tänka på i bedömning av rätt till insats i form av boendestöd:	18
10. Uppföljning av beslut	18

1. Syfte

Syftet med riktlinjerna är att de ska komplettera och precisera socialtjänstlagen med tillhörande förarbeten, rättsfall och föreskrifter med kommunens ambitionsnivå när det gäller insatser och deras omfattning. Riktlinjerna ska säkerställa att de som erhåller insatser enligt socialtjänstlagen inom socialnämndens verksamhetsområden får insatser på en likvärdig nivå.

1.1 Befogenhet att utfärda riktlinjer

Socialnämnden har på uppdrag av kommunstyrelsen i Falkenberg befogenhet att utfärda riktlinjer som är styrande för nämndens verksamhet. Detta dokument innehåller socialnämndens riktlinjer för dess uppdrag för personer med behov av insatser från socialpsykiatri samt övriga som kan vara aktuella för boendestödsinsatser. Socialnämnden uppdrar åt förvaltningen att utföra arbetet enligt följande riktlinjer. Riktlinjerna kompletterar den av socialnämnden beslutade delegationsförteckningen. Riktlinjerna ska kompletteras av dokumenterade rutiner för att säkerställa att de efterföljs.

1.2 Riktlinjernas syfte och tillämpning

Socialnämnden skall verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Socialnämnden skall medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd.

Kommunen skall inrätta bostäder med särskild service för dem som till följd av sådana svårigheter som avses i första stycket behöver ett sådant boende.

Socialnämnden ska göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för människor med fysiska och psykiska funktionshinder samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på dessa områden.

Kommunen ska planera sina insatser för människor med fysiska och psykiska funktionshinder. I planeringen ska kommunen samverka med regionen samt andra samhällsorgan och organisationer.

Riktlinjerna har fyra huvudsyften:

1. Ge en generell beskrivning av socialtjänstens insatser för personer med psykisk funktionsnedsättning och därmed kunna informera sökande, anhöriga och allmänhet om vilket stöd de kan förväntas att få.
2. Fungera som riktlinjer för all myndighetshandling av boendestödsärenden
3. Fungera som en vägledning för handläggare
4. Bidra till enhetliga bedömningsgrunder för att garantera likställighet och rättssäkerhet för den sökande.

Riktlinjerna innebär inte någon inskränkning i den enskildes möjligheter att få sin ansökan individuellt prövad. Det är alltså inte möjligt att avvisa en ansökan med motiveringen att kommunen inte tillhandahåller en specifik insats.

1.3 Allmänt om uppdraget

Socialnämnden i Falkenberg ger förvaltningen, genom Vuxenenheten, uppdraget att utreda och bedöma behov av insatser enligt Socialtjänstlagen för personer med psykisk funktionsnedsättning samt övriga som kan vara aktuella för boendestödsinsatser. Förvaltningen ska utföra uppdraget på ett rättssäkert sätt och följa förändringar i lagstiftning, domar och rättspraxis. Uppdraget omfattar likabehandling, jämställdhet, familje- och barnperspektiv.

Socialnämndens uppfattning är att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen situation. Detta innebär att individens förmågor, snarare än oförmågor, ska sättas i fokus. Förvaltningens uppgift är att genom aktiva insatser och genom motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att kunna ta detta ansvar. Den som söker insats ska erbjudas relevanta insatser av god kvalitet och ställas inför krav som är rimliga utifrån individuella förutsättningar. Planering av insatser sker tillsammans med den sökande och utformas så att det stärker den enskildes resurser att leva ett självständigt liv. Genom insatserna ska den enskilde tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden.

Enligt Socialnämnden ska alla som arbetar inom samtliga verksamheter i Falkenbergs kommun utföra sina arbetsuppgifter:

- Med lyhördhet och respekt gentemot den enskilde
- Med strävan efter att uppmuntra den enskildes självbestämmande och initiativförmåga
- Så att den enskilde upplever trygghet med sina insatser
- Med beaktande av individers olikheter och livsåskådning
- Med strävan att klienten ska kunna utveckla och bibehålla sina sociala kontakter i samhället
- Utifrån ett habiliterande och rehabiliterande synsätt

1.4 Målgrupp

Målgruppen för riktlinjer är personer med ett psykiskt funktionshinder samt för personer som av andra skäl kan vara aktuella för boendestödsinsatser.

En person har ett psykiskt funktionshinder om han eller hon har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden och dessa begränsningar har funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna ska vara en konsekvens av psykisk störning.

2. Samverkan

2.1 Extern samverkan

Om insatser är aktuella från andra myndigheter ska bästa möjliga samverkan eftersträvas, utifrån den enskildes behov.

För all samverkan över den egna sekretessgränsen (socialnämnden) behövs den enskildes samtycke i de allra flesta fall, om inte lag föreskriver något annat. Beslut om så kallat nödvändigt utlämnande av information enligt 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen ska alltid avgöras i samråd med verksamhetsledare eller enhetschef.

2.1.1 Regional samverkan

Ansvarsfördelning mellan region och kommun

Samverkan mellan regionen och kommunen beskrivs i den överenskommelse som slutits mellan Region Halland och Hallands kommuner.

Hälso- och sjukvårdens ansvar:

- Utredning, diagnostik, behandling, rehabilitering och omvårdnad i samband med detta
- Uppmärksamma behov av behandling för somatisk sjukdom
- Råd och stöd enligt LSS
- Bedömning av psykiatriskt vårdbehov
- Akuta insatser vid tillfällig försämring
- Ge tidsavgränsad konsultation och handledning till kommunen i arbetet med enskilda personer
- Habiliterande insatser på specialistnivå till personer med medfödd eller förvärvad funktionsnedsättning

Kommunens ansvar:

- Bedriva uppsökande arbete och upplysa om kommunens verksamheter
- Påtala och initiera de behov av stöd från samhället som individen bedöms ha
- Medverka till att individen får tillgång till meningsfull sysselsättning, socialt umgänge och meningsfull fritid
- För särskilda grupper tillhandahålla boende och stöd i hemmet så att individen får möjlighet att bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov
- Utredda, besluta samt följa upp beslut enligt SoL och LSS

Samordnad individuell plan

När en individ har behov av insatser från båda huvudmännen, ska regionen tillsammans med kommunen samverka genom att upprätta en individuell plan, enligt bestämmelserna om SIP reglerat i 16 kap. 4 § HSL och 10 kap. 8 § SoL. Bestämmelsen gäller även om individen inte

är aktuell hos någon av huvudmännen.

Om individen inte har en pågående vårdkontakt inom psykiatri, ska huvudmannen som initierar SIP, remittera individen för en första bedömning. Vuxna remitteras till den vårdcentral där individen är listad. I den fortsatta SIP-processen deltar sedan den vårdmottagning som individen bedöms tillhöra.

Planen ska upprättas om region eller kommun, bedömer att den behövs för att individen ska få sina behov tillgodosedda. Den huvudman som uppmärksammar behovet av samordning ansvarar för att initiera en SIP process. Detta förutsätter dock att individen gett sitt samtycke till att en SIP-process inleds. Arbetet ska påbörjas utan dröjsmål.

SIP är en arbetsprocess som innefattar samordnad planering, genomförande samt uppföljning av insatser. Processen pågår så länge individen har behov av samordning och den utgår alltid från individens behov av insatser. Planeringen ska, när det är möjligt, upprättas tillsammans med individen och, i förekommande fall, vårdnadshavare. Närstående ska ges möjlighet att delta i processen, om det är lämpligt och den berörda individen samtycker.

I den plan som upprättas ska det framgå vilka insatser individen behöver och vilken huvudman som ansvarar för respektive insats. Det ska framgå vilka åtgärder som eventuellt vidtas av annan huvudman än region eller kommun samt vilken huvudman som har det övergripande ansvaret för processen. Då ett SIP-möte genomförs, ska det ha en sådan representation från berörda aktörer att syftet med mötet kan uppfyllas. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen medverkar i SIP efter behov och möjlighet utifrån myndigheternas bedömning i varje enskilt ärende.

Vårdplanering i samband med att en person är utskrivningsklar från sjukhus (2017:612) regleras i en särskild rutin och ska kompletteras med en SIP i de fall individen har behov av det.

Samsjuklighet

Huvudmännen har ett gemensamt ansvar för att individer med samsjuklighet får vård och behandling. Behandling av psykiatrisk problematik ska ges samtidigt som behandling för skadligt bruk (missbruk) eller beroende.

Gemensamma placeringar

Huvudregeln är att regionen utför och ansvarar för alla medicinska insatser under en placering och i andra boendeformer än det ordinarie. Kostnadsansvaret fördelas efter denna huvudregel. Utförs de medicinska insatserna av boendet, eller av boendet inköpt hälso- och sjukvårdspersonal, ska en ansvarsförbindelse skrivas där den medicinska insatsen preciseras gällande innehåll och kostnad. Bedömning av behovet av den medicinska insatsen görs av individens medicinskt ansvariga läkare eller när det gäller barn och unga av chefsöverläkaren. Huvudmännen har ett gemensamt ansvar för att individer med samsjuklighet får vård och behandling. Behandling av psykiatrisk problematik ska ges samtidigt som behandling för skadligt bruk (missbruk) eller beroende.

2.2 Intern samverkan

Verksamheten bör ha skriftliga rutiner för samverkan med övriga enheter inom Avdelningen för Socialt Arbete.

Skriftlig rutin för samverkan ska finnas mellan Socialpsykiatrihandläggningen och utförarna. Företrädare för utföraren och handläggare ska kunna nå varandra under kontorstid helgfria vardagar mellan klockan 9-12 samt 13-16.

3. Koppling till lagstiftning och andra styrdokument

Ett av socialnämndens ansvarsområden i Falkenbergs kommun är insatser till personer med psykisk funktionsnedsättning. Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till insatser från kommunen. Verksamheten styrs av ett antal författningar, däribland socialtjänstlagen (SoL), föräldrabalken (FB) och äktenskapsbalken (ÄB).

Socialtjänstlagen är en ramlag som ger kommunerna stor frihet att utforma verksamheten utifrån lokala förutsättningar. Hjälpen som ges ska tillförsäkra den enskilde skäliga levnadsförhållanden. Socialnämnden kompletterar genom riktlinjer vad som anses vara skäliga levnadsförhållanden i den egna kommunen. Genom att anta riktlinjer meddelar nämnden sin ambition med insatser enligt socialtjänstlagen.

Socialnämnden har delegerat ansvaret för att utreda och besluta om individuellt behovsbedömd insats enligt socialtjänstlagen till handläggare inom socialförvaltningen. Vissa insatser ligger dock på en högre beslutsnivå. Detta är tydliggjort i socialnämndens delegationsförteckning.

Handläggare ansvarar för att alla utredningar och beslut som rör enskilda medborgares ansökningar om insats håller god kvalitet. Handläggningen ska följa lag, föreskrifter och socialnämndens riktlinjer. Handläggare ska hålla sig uppdaterade vad gäller rättstillämpning och praxis.

Kommunen får ta ut avgifter för insatser. Avgifterna regleras genom beslut av socialnämnden.

Våld i nära relationer

Att upptäcka personers utsatthet för våld och möjliggöra stöd och hjälp är en uppgift för alla som arbetar inom socialförvaltningen. Enhetschefen ska säkerställa att socialsekreterarna har kunskap för att upptäcka våldsutsatthet och hur de ska stötta och hjälpa dessa personer enligt den förvaltningsövergripande processen. Till våldsutsatta räknas även barn som bevittnar våld, kännedom eller misstanke om detta ska anmälas enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen.

4. Riktlinje

4.1 Kommunens ansvar

En kommuns ansvar enligt socialtjänstlagen gäller huvudsakligen enskilda som är bosatta i kommunen. För övriga ansvarar kommunen endast för insatser i akuta situationer. Som bosättningskommun räknas den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt eller har starkast anknytning till.

4.2 Ansökan om insatser i en annan kommun

De flesta människor kan på egen hand avgöra var de vill bo och kan flytta till annan kommun om de önskar. För en person som, på grund av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- eller omsorgsinsatser är möjligheten att flytta begränsad. För att göra det möjligt att byta kommun får den enskilde ansöka om insatser i den nya kommunen i de fall dessa insatser är en förutsättning för att en flytt ska kunna ske.

Den enskilde får också ansöka om insatser om man på grund av våld eller andra övergrepp behöver flytta till en annan kommun men inte kan göra det utan att de insatser man behöver ges i den nya kommunen. En sådan ansökan ska behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningskommunen och hänsyn får inte tas till att den sökandes behov är tillgodosett i den nuvarande bosättningskommunen.

4.3 Tillfällig vistelse i annan kommun

En enskild som i sin bosättningskommun har stöd och hjälp men vistas tillfälligt i en annan kommun kan få sitt behov tillgodosett i den tillfälliga vistelsekommunen.

Vistelsekommunen är skyldig att hjälpa till med både utredning och verkställighet av insats mot ersättning från den enskildes bosättningskommun.

4.4 Gränsdragning gentemot andra huvudmän

Varje kommun har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Detta innebär dock ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän. Enskilda kan i vissa fall vara missnöjda med insatser från andra huvudmän exempelvis landsting eller migrationsverket. Det innebär inte att kommunerna tvingas ta över ansvaret.

4.5 Insats enligt socialtjänstlagen

En enskild som inte själv kan tillgodose sina personliga behov och inte heller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt att få insatser av socialnämnden för dessa behov. Den enskilde ska tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden genom insatserna. Insatser ska utformas så att de stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv. Beslut om insats fattas normalt enligt 11 kap 1§ socialtjänstlagen.

4.6 Behov tillgodoses på annat sätt

4.6.1 Makar

När det gäller makar ska dessa, var och en efter sin förmåga, bidra till det underhåll som behövs för att deras gemensamma och personliga behov ska tillgodoses. Makar ska gemensamt vårda hem och barn och fördela utgifter och sysslor mellan sig. Detta innebär att makar har ett gemensamt ansvar för ekonomi och skötsel av hemmet, exempelvis tvätt, städning och inköp. Någon omvårdnadsplikt finns däremot inte inskriven i äktenskapsbalken och varje make avgör själv i vilken omfattning man vill hjälpa till med personliga omvårdnadssysslor. Anhörigvård är ett frivilligt åtagande.

4.6.2 Vuxna barn

Det finns i Sverige inte några lagliga skyldigheter för vuxna barn att tillgodose föräldrars behov av vård och omsorg. Det finns inte några skyldigheter för föräldrar att tillgodose vuxna barns behov av vård och omsorg.

4.6.3 Föräldrar

Den som har vårdnaden om ett minderårigt barn har ansvar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov av bland annat omvårdnad blir tillgodosett, det vill säga normalt föräldraansvar. Vid behov utöver normalt föräldraansvar prövas ansökan om stödinsatser individuellt.

4.6.4 Köp av tjänster

Många tjänster, exempelvis städning, fönsterputsning, rastning av hund, hemleverans av matvaror etc. finns numera lättillgängliga på den privata marknaden. Socialnämnden ska göra en individuell prövning av den enskildes behov samt av dennes förmåga och möjlighet att använda sig av sådana tjänster. Socialnämnden kan inte enbart hänvisa till den privata marknaden.

4.7 Principer för handläggningen

Förvaltningslagen ställer krav på en god förvaltning och ger bestämmelser om ordning,

service, tillgänglighet och samverkan när det gäller handläggning. Utöver socialtjänstlagen och föreskrifter från Socialstyrelsen är handboken ”*Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten*” en viktig kunskapskälla för handläggning. Hur handläggningen ska dokumenteras redogörs särskilt för i SOSFS 2014:5, som innehåller föreskrifter och allmänna råd. Föreskrifterna måste alltid följas noggrant och utgångspunkten är att de allmänna råden också följs, även om de ger visst utrymme för situationsanpassningar. Vid handläggning enligt socialtjänstlagen vuxna behövs alltid samtycke från den enskilde för att inhämta information från exempelvis andra myndigheter, organisationer eller personer utanför den egna nämnden.

- Arbetet ska bedrivas rättssäkert och med tro på människans resurser. Handläggning och beslut ska präglas av respekt för den enskilde. En helhetsbedömning av den sökandes behov och förmåga ska alltid göras.
- Lättillgänglig information om insatser, villkor och förutsättningar ska tillhandahållas.
- Besökstid skall erbjudas inom tre veckor från det att den sökande kontaktar handläggare.
- Hur förvaltningen internt organiserar sitt arbete ska inte ha någon betydelse för den enskilde.
- Finns det behov av flera typer av insatser är det förvaltningens sak att samordna alla insatser som ges. I de fall då den sökande inte tillhör målgruppen för socialpsykiatrin skall den sökande få information om vart han eller hon istället bör vända sig.

4.8 Personliga behov

Med begreppet avses alla de olika behov som den enskilde kan ha för att tillförsäkras skäligen levnadsförhållanden. Det kan vara fråga om exempelvis hemtjänst, särskilt boende för äldre eller personer med funktionsnedsättning. Det är inte möjligt att lämna en uttömmande uppräkningslista av vilka insatser eller behov som skall anses ingå. En individuell bedömning måste göras i varje enskilt fall.

4.9 Skäligen levnadsförhållanden

Skäligen levnadsförhållanden innebär till viss del en nivåbestämning men ger också uttryck för vilken form av insats som kan komma ifråga. Det grundläggande syftet med socialtjänstlagen är att garantera att medborgarna får sina behov tillgodosedda. I detta hänseende blir begreppet skäligen levnadsförhållanden ett uttryck för vissa minimikrav på insatsen vad gäller kvaliteten. Vid bedömningen av vilken insats som kan komma ifråga

måste en sammanvägning göras av olika omständigheter såsom den önskade insatsens lämplighet som sådan, kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra insatser samt den enskildes önskemål.

4.10 Individuell behovsprövning

Den enskilde har alltid rätt att ansöka om insatser och få dessa prövade individuellt oavsett kommunens riktlinjer. Den enskilde har inte obegränsad rätt att välja insatser oberoende av kostnader.

Gynnande beslut utan tidsbegränsning får omprövas till den enskildes nackdel bara om skälen är starka exempelvis om insatsbehovet förändrats väsentligt.

Vid begäran om förlängning av tidsbegränsat beslut görs en ny prövning av rätten till och behovet av insats. Beslut ska inte slentrianmässigt tidsbegränsas utan skälig motivering. Motivering kan vara att rådande förhållanden skulle kunna ändras över tid, eller vid osäkerhet om insatserna är de rätta och en annan typ av insats kan vara bättre lämpad. Om beslut inte tidsbegränsas ska uppföljning av insats ske minst en gång om året eller så ofta det bedöms lämpligt.

4.11 Dokumentation

Hur en utredning ska genomföras och dokumenteras är väl reglerat i förvaltningslagen, kapitel 11 socialtjänstlagen och i SOSFS 2014:5. Förvaltningslagen ställer krav på en god förvaltning och ger bestämmelser om ordning, service, tillgänglighet och samverkan när det gäller handläggning. Utöver socialtjänstlagen och föreskrifter från Socialstyrelsen är handboken "Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten" en viktig kunskapskälla för handläggning. Hur handläggningen ska dokumenteras redogörs särskilt för i SOSFS 2014:5, som innehåller föreskrifter och allmänna råd. Föreskrifterna måste alltid följas noggrant och utgångspunkten är att de allmänna råden också följs, även om de ger visst utrymme för situationsanpassningar. Vid handläggning enligt socialtjänstlagen behövs alltid samtycke från den enskilde eller dennes vårdnadshavare/legala företrädare för att inhämta information från exempelvis andra myndigheter, organisationer eller personer utanför den egna nämnden. Kommunen har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver (4 kap. 1 § SoL). Socialnämnden ska utan dröjsmål inleda en utredning när den får kännedom om något som kan föranleda någon åtgärd från nämndens sida (14 kap. 2 § SoL). Vid handläggning av ett ärende ska dokumentationen ske fortlöpande i aktuellt verksamhetssystem. Eventuell dokumentation som inte journalförs i verksamhetssystem ska förvaras inlåst i brand och stöldsäkra dokumentskåp med särskild rutin för åtkomst till dokumentationen. Gallring av dokumentation ska ske enligt gällande föreskrift. Vid avslut av individärende skall akten sändas till socialnämnden för arkivering

enligt gällande arkivregler. Den enskilde och/eller dennes företrädare behöver informeras av respektive handläggare om dokumentationsskyldigheten och vad den innebär samt att hen har rätt att ta del av dokumentationen. Dokumentationen som förs ska skrivas med respekt för den enskildes integritet. Innehållet behöver vara begripligt och igenkännbart.

4.12 Beslut

Se delegationsordning för socialnämnden för information om beslutsdelegater och eventuella förbehåll. Den som uppfyller kriterierna i 11 kap 1 § socialtjänstlagen har rätt till insats för personliga behov.

Dessa kriterier är:

- Den enskilde ska ha ett behov av insats som han eller hon inte kan tillgodose själv.
- Behovet kan inte heller tillgodoses på annat sätt.

Insatsen ska försäkra att den sökande uppnår skäliga levnadsförhållanden. Den sökande har alltid i första hand ett eget ansvar för sina personliga behov. Begreppet personliga behov rymmer alla de olika behov som den sökande kan ha för att nå skäliga levnadsförhållanden. En individuell bedömning måste göras i varje enskilt fall. Vägledning i vad som betecknas som skäliga levnadsförhållanden kan fås i lag förordningar, föreskrifter och praxis. Denna riktlinje ger viss vägledning men en individuell bedömning måste göras i varje enskilt fall. Socialtjänsten ska under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser.

Beslut under utredningens gång

Under en utredning behöver det fattas olika typer av beslut som är av betydelse för ett ärendes utgång, men som inte avgör ärendet slutligt. Sådana beslut kallas för handläggningsbeslut och kan innebära att kräva en komplettering av en sökande eller att begära in ett yttrande från en annan myndighet. Handläggningsbeslut ska journalföras.

Slutliga beslut

Utredningar avslutas genom ett slutligt beslut, i de flesta fall innebär det att en insats beviljas eller avslås. I andra fall kan det handla om att den som ansökt om insats inte längre är intresserad eller avlider under utredningstiden så ska utredningen avslutas med ett beslut om att den avskrivs. Ärenden kan också avvisas om det skulle visa sig att den som ansökt inte varit behörig att göra det eller exempelvis lämnat felaktiga personuppgifter.

Verkställighetsbeslut

Efter ett slutligt beslut om insats beslutar nämnden hur beslutet ska

verkställas. Det kan gälla exempelvis gälla var ett beslut om placering i ett behandlingshems ska verkställas. Verkställighetsbeslut anger *hur* ett beslut ska verkställas och kan oftast inte överklagas, i rättspraxis beror det på vilken grad av påverkan beslutet får på den enskilde. Läs mer under rubriken *Överklagan*.

Förbehåll

Slutliga beslut ska innehålla ett förbehåll som gör den fortsatta giltigheten av beslutet beroende av en omprövning från nämnden. Ett sådant återkallelseförbehåll innebär att när den enskilde inte längre har behov av det som beviljats, så kan beslutet återkallas.

En annan typ av förbehåll är att tidsbegränsa beslut. Tidsbegränsade beslut ska också innehålla ett förbehåll om återkallelse om behovet förändras så att den enskilde inte längre är i behov av insatsen. När det kan förutses att den enskildes behov av insatsen varierar över tiden, eller då insatsen har ett bestämt slut såsom vid exempelvis en 12-stegsbehandling så ska det slutliga beslutet tidsbegränsas. Samma gäller för olika typer av boendeinsatser som inte gäller permanenta boendelösningar.

Enligt 14 kap. 9 § Socialtjänstlagen får socialnämnden ändra ett beslut om insats som gäller tills vidare om förhållandena för den enskilde väsentligen har förändrats. Därutöver finns bestämmelser i 37 § andra stycket förvaltningslagen om när gynnande beslut får ändras.

Om ett beslut tidsbegränsas har nämnden ansvar för uppföljning och att det fattas ett nytt beslut utefter behov i god tid innan det tidigare beslutet upphör att gälla.

Omprövning

Omprövning får ske av beslut som har försetts med återkallelseförbehåll. Omprövningen innebär att ett nytt slutligt beslut fattas där hela eller delar av insatser avslås. Omprövningsbeslutet ska handläggas som ett vanligt slutligt beslut vilket innebär att det ska kommuniceras och lämnas information om hur det överklagas. Omprövning sker också vid överklagan, läs under rubriken *Överklagan* nedan.

4.13 Överklagan

Slutliga beslut kan alltid överklagas och den enskilde ska alltid informeras om detta enligt förvaltningslagens bestämmelser. Innan en överklagan vidarebefordras till förvaltningsrätten ska nämnden förutom att avgöra om överklagandet inkommit inom rätt tid ta ställning till om det finns skäl att ompröva beslutet helt eller delvis. Om beslutet omprövas så att det går den enskilde helt till mötes behöver överklagandet inte skickas till förvaltningsrätten. Om det omprövas och går den enskilde delvis till mötes så ska den del som inte går den enskilde till mötes skickas till förvaltningsrätten för överklagan. Om beslutet inte ska omprövas efter en överklagan, journalförs detta ställningstagande tillsammans med bedömningen om det inkommit i rätt tid och vidarebefordra överklagan till förvaltningsrätten.

Om andra typer av beslut är överklagbara eller inte måste alltid prövas av förvaltningsrätten (vid frågor rörande sekretess; hos kammarrätten). Socialnämnden får inte avvisa en överklagan genom att hävda att det är ett beslut som inte kan överklagas. Det gäller alla typer av beslut och även handläggningsbeslut och verkställighetsbeslut. Om någon inte är

nöjd med ett handläggnings- eller verkställighetsbeslut så ska den enskilde upplysas om möjligheten att överklaga och vid behov få hjälp med detta av socialsekreteraren och om det inte ska omprövas av nämnden, vidarebefordra överklagandet till förvaltningsrätten. I samband med det behöver socialsekreteraren även upplysa den enskilde om möjligheten att lämna klagomål till nämnden eller till tillsynsmyndigheter.

5. Kontaktperson

Målet med insatsen kontaktperson är att den som på grund av psykiska skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Kontaktperson beviljas när den sökande behöver hjälp att bryta isolering, delta i samhällets aktiviteter samt behöver råd och stöd i vissa situationer som inte är av så komplicerad natur att god man måste anlitas.

Målgrupp för insatsen är personer med psykiska funktionshinder som förväntas bestå under längre tid och som har ett bristfälligt socialt nätverk, inte själv kan tillgodose behovet av samvaro med andra och inte själv kan tillgodose behovet av en meningsfull fritid.

Insatsen kontaktperson är ett icke professionellt stöd som ges av en medmänniska som är lämplig för uppgiften. Den enskildes hjälpbehov blir avgörande för vilka kvalifikationer som kontaktpersonen skall ha. Det är den enskildes hjälpbehov som avgör uppdragets omfattning och art. Kontaktperson kan beviljas om personen saknar eller har mycket liten kontakt med anhöriga, har ensamt boende, saknar arbetsgemenskap, någon att umgås med på fritiden och inte själv har förmåga att ta kontakt med andra. Syftet är att främja den enskildes utveckling och sociala kontakter.

Behov av kontaktperson anses tillgodosett om behovet av sociala kontakter kan tillgodoses på annat sätt, till exempel genom arbetsgemenskap, stöd från anhöriga, fritidsverksamhet eller kamratkontakter. Omfattning av hur ofta kontaktpersonen och personen träffas beviljas enligt kommunförbundets riktlinjer. Anhörig kan inte förordnas som kontaktperson. Kontaktperson förordnas när den enskilde behöver stöd, råd och/eller hjälp.

Kontaktpersonen kan vara en hjälp vid personliga angelägenheter t.ex. förmedla läkarbesök eller ordna utbildning. Kontaktpersonen är inte någon legal företrädare för den enskilde och kan därför inte företräda denne t.ex. för att ansöka om annan insats. Normalt skall biträde av kontaktperson ej beviljas för den person som har ett fungerande kontaktnät. Särskild restriktivitet skall råda när det gäller personer boende i särskilt boende eftersom behovet normalt skall tillgodoses inom ramen för boendet.

Kontaktpersonen kan få uppdrag att arbeta för att personen ska bryta sig loss och vara behjälplig vid fritidsaktiviteter. Kontaktpersonen kan arbeta med tydligt förändringsinriktat arbete. Målsättningen är att personen genom kontaktpersonens hjälp involveras i sådana sammanhang att behovet av kontaktperson ska minska.

Det är handläggare som rekryterar och tillsätter kontaktpersoner. Kontaktpersoner omfattas inte av dokumentationskrav.

6. Sysselsättning

Socialnämnden skall verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Socialnämnden skall medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning.

Insatsen sysselsättning vänder sig till personer mellan 18-67 år med psykiska funktionshinder. Personen ska inte stå till arbetsmarknadens förfogande eller vara aktuella för arbetsrehabiliterande insatser. Syftet med sysselsättningen är att ge ökade möjligheter till att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Syftet är också att ge aktivt innehåll under dagen och bidra till sociala kontakter och en fungerande vardagsstruktur. Sysselsättning ska också öka möjligheterna till att leva ett självständigare liv. Utöver detta finns insatsen Gröna gatan som riktar sig till alla vuxna personer inom socialpsykiatriens målgrupp. Deltagande på Gröna gatan kräver ingen individuell behovsprövning.

7. Bostad med särskilt stöd

Kommunen ska inrätta bostäder med särskilt stöd för dem som till följd av fysiska, psykiska eller andra skäl möter svårigheter i sin livsföring och behöver sådant boende. Socialnämnden ska medverka till att den enskilde får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd.

Bostad med särskilt stöd enligt 8 kap 11 § SoL är till för de med psykiska funktionsnedsättningar som inte kan få behovet av omvårdnad, trygghet och säkerhet tillgodosett i det egna hemmet. För att beviljas bostad med särskilt stöd ska den enskilde ha ett omfattande omvårdnads- och tillsynsbehov som sträcker sig över stor del av dygnet. Det är det individuella behovet som avgör rätten till insatsen.

I vissa fall kan det vara aktuellt med placering utanför den kommunala verksamheten, det kan bland annat handla om att problematiken och behoven inte kan tillgodoses inom kommunens boenden. Beslut om externa placeringar fattas av Socialutskottet.

8. Boendestöd

Boendestöd finns inte beskrivet i lagtext eller förarbeten men har utvecklats i landets kommuner främst som en insats till personer med psykisk funktionsnedsättning.

Insatsen kan också ges till andra målgrupper. I Socialstyrelsens Termbank definieras boendestöd som ”bistånd i form av stöd i den dagliga livsföringen riktat till särskilda målgrupper i eget boende”.

Boendestödet riktas främst till personer som tillhör följande målgrupper:

- Personer med psykisk funktionsnedsättning vilket under längre tid (minst sex månader) medfört väsentliga svårigheter att utföra aktiviteter på viktiga livsområden
- Personer som omfattas av personkrets enligt 1 § Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), punkt 1 och 2
- Personer med både missbruksproblem och psykisk funktionsnedsättning (samsjuklighet) och som på grund av dessa har svårigheter att utföra aktiviteter inom viktiga livsområden.

Boendestöd är en social, praktisk och pedagogisk stödande och vägledande insats som syftar till att stärka den enskildes förmåga att hantera aktiviteter inom och utanför det egna hemmet. Boendestödet bör vara mer än bara en praktisk hjälp att till exempel komma igång med hushållsarbete eller att komma ut på promenad. Boendestödet bör vara en aktiv insats för att bibehålla, stärka och utveckla den enskildes resurser.

Boendestödet är ett kvalificerat socialt arbete där det gäller att läsa av och kunna stödja den enskilde i dess mående och att på ett pedagogiskt och planerat sätt stödja den enskilde i att utveckla strategier för ökad självständighet.

Förhoppningen är att boendestödet ska vara ett förändringsarbete men kan också vara upprätthållande och motiverande för att bibehålla uppnådd förmåga.

När boendestöd inte är aktuellt:

- Vid behov av bestående hjälpinsatser som kontinuerligt måste utföras åt den enskilde. Hjälpbehovet kan ge rätt till insats i form av avgiftsbelagd hemtjänst.
- Vid behov av handgriplig hjälp i samband med personlig hygien. Hjälpbehoven kan ge rätt till insats i form av avgiftsbelagd hemtjänst.
- Vid flyttstädning eller sanering. Boendestödet kan vara behjälpliga med bokning.
- I samband med studier eller läxläsning.
- Vid behov av mer omfattande hjälp med ekonomin där behovet går utöver stöd vid

enklare ekonomiska angelägenheter. Hänvisa till förmedling av medel och/eller god man/förvaltare.

- När det står klart att behovet ska tillgodoses av annan huvudman.

Att tänka på i bedömning av rätt till insats i form av boendestöd:

- Enligt äktenskapsbalken finns ett lagstiftat ansvar för make/maka/sambo att gemensamt sköta hemmet. Ta därför hänsyn till om sökande bor ensam eller är sammanboende.
- Skriv ett tydligt uppdrag som är lättbegripligt för brukare och utförare. Hur detaljerat uppdraget ska vara kan variera beroende på karaktären av beviljat boendestöd.
- Motivera omfattning av boendestödsinsatsen (hur många tillfällen per vecka/månad).
- Motivera syfte med boendestödet tydligt (varför brukare är i behov av boendestödet).
- Motivera mål med boendestödet tydligt (vad boendestödet ska leda till på lång eller kort sikt).

9. Stöd till anhöriga

Socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för anhöriga som vårdar en närstående som är äldre, långvarigt sjuk och/eller har en funktionsnedsättning. Stödet till anhöriga ska omfatta socialtjänstens alla verksamheter. Syftet är att minska de anhörigas psykiska och fysiska belastning. För vissa anhöriga handlar det om ett behov av avlastning med insatser som den närstående behöver i hemmet. För andra handlar det om ett behov av att få information, stöd eller utbildning av kommunen.

10. Uppföljning av beslut

Enligt SOSFS 2014:5 kap 5 § 23, är beslutsfattare (handläggare) skyldig att följa upp beviljade insatser för att säkerställa att den enskilde fått den beviljade insatsen utförd. Beviljade insatser följs upp vid förändrade behov eller annars minst en gång per år.